

Heruvicul

Element caracteristic al Intrării Mari, cu mare impact asupra credincioșilor, Heruvicul este cântarea lentă și măreață intonată la strană în care melodia și cuvintele se unesc pentru a ne pregăti duhovnicește să-L primim pe Hristos, Împăratul tuturor, Care se jertfește pentru noi. Denumirea de *Heruvic* sau *Imn heruvimic* vine de la afirmația acestei cântări ca noi, cei care participăm la Sfânta Liturghie, îi închipuim tainic pe heruvimii care intonează cântarea întreit sfântă „*făcătoarei de viață Treimi*”. Prin extensie tot denumirea de Heruvic se folosește și pentru imnele speciale care se cântă în timpul Intrării Mari în Joia și Sâmbăta Mare și anume „*Cinei Tale celei de Taina*” și respectiv „*Să tacă tot trupul*”. Conceput inițial să fie cântat continuu, heruvicul este întrerupt, din secolul al XII-lea de pomenirile rostite de preot cu voce tare, păstrându-și însă unitatea.

Heruvicul a fost introdus în anul 574

Heruvicul nu a fost prezent de la început în rânduiala Sfintei Liturghii ci a fost introdus doar în a doua jumătate a secolului al VI-lea. În primele secole, ritualul Intrării Mari fiind foarte simplu, darurile erau aduse de către diaconi în tăcere, în timp ce credincioșii își dădeau sărutul păcii. Spre sfârșitul secolului al IV-lea, deși aducerea darurilor capătă o solemnitate deosebită fiind interpretată ca purtarea lui Hristos spre patimă și mormânt, ea se săvârșește în continuare în tăcere. Această tăcere, consideră Teodor de Mopsuestia, este impusă de reculegerea și teama cu care trebuie să participăm la acest moment.

Istoricul Cedrenus, în lucrarea sa *Historianum compendium* (secolul XI) ne informează că Imnul heruvimic a fost introdus în timpul împăratului bizantin Iustin II (565-578) în anul 574, patriarh fiind Ioan III Scolasticul (565-577). Tot atunci s-a hotărât ca în Joia Mare să se cânte imnul „*Cinei Tale celei de Taină*”.

Profesorul Robert Taft a lansat ipoteza că înainte de introducerea heruvicului se cântau antifonic, cu refrenul *Aliluia*, versetele 7-10 ale Psalmului 23: „*Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei. Cine este acesta Împăratul slavei? Domnul Cel tare și puternic, Domnul Cel tare în război. Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei. Cine este acesta Împăratul slavei? Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei*”. În anul 574, susține el, Heruvicul propriu-zis s-a adăugat refrenului *Aliluia*. În perioada următoare, până în secolul al X-lea, s-a renunțat la versetele din psalmi rămânând doar *Imnul heruvimic* și *Aliluia*.

Cântarea „*Să tacă tot trupul*” este preluată din rânduiala Liturghiei Sfântului Iacob, înlocuind din secolele XI-XII, Heruvicul obișnuit la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare din Sâmbăta Mare.

Adverbul "acum" exprimă imperativul lepădării imediate a grijii lumești

Textul românesc al Heruvicului este o traducere a variantei slave a acestuia: „*Noi care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum sa o lepădam ... ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel, de cetele îngerești, nevăzut înconjurat. Aliluia. Aliluia. Aliluia.*”

Diferența față de textul grecesc actual constă în prezența adverbului „*acum*” și în folosirea expresiei „*aducem*” (cântarea întreit sfântă) în loc de „*cântăm*”.

Manuscrisele vechi ale Sfintei Liturghii nu cuprind de obicei textele cântărilor ci doar ale rugăciunilor, de aceea este greu de reconstituit textul original al Heruvicului. Totuși analiza manuscriselor care cuprind această cântare ne indică prezența adverbului „*acum*” în textul grecesc până prin secolul al XVI-lea. Așa dar varianta slavă păstrează forma veche a imnului. Reintroducerea acestui adverb în ultima ediție a Liturghierului românesc (2000) este salutară deoarece el întărește mesajul Heruvicului exprimând imperativul lepădării imediate, „*acum*”, a grijii lumești pentru a putea aduce cântarea întreit sfântă și a-L primi pe Împăratul tuturor.

Varianta slavă „*aducem*” (cântarea întreit sfântă) vine probabil din confuzia lui *prosagontes* (aducem) cu *prosadontes* (cântăm) întâlnit în toate manuscrisele grecești. Totuși nu este greșit a spune că „*aducem*” cântarea întreit sfântă având în vedere faptul că și în alte contexte se vorbește despre aducerea unei cântări (de exemplu în rugăciunea trisaghionului).

Heruvicul ne descoperă slava și puterea Împărăției cerurilor care ni s-a deschis în Hristos

Tema centrală a Heruvicului este legată de semnificația Intrării Mari. Prin aducerea darurilor la altar, Biserica se aduce pe sine însăși făcându-se părtașă jertfei lui Hristos pentru că ea este Trupul Lui. Dar Hristos însuși este „*Cel ce aduce și Cel ce Se aduce, Cel ce primește și Cel ce Se împarte*”.

Așa dar Intrarea Mare este o expresie simbolică a asumării jertfei de către Hristos și a participării noastre la această jertfă percepută ca o intrare triumfală a Împăratului tuturor înconjurat de puterile îngerești. „*Împăratul tuturor se jertfește arătându-ne adevărata stăpânire pe care o câștigă prin aceasta peste suflete ca Cel mai adevărat Împărat. Este paradoxul Împăratului care se jertfește arătând marea putere a lui Dumnezeu care ridică lumea din haos prin iubire și în vederea unei iubiri veșnice și fericite în Împărăția Sfintei Treimi*”. Dumnezeu, sculându-L pe Hristos din morți și așezându-L de-a dreapta Sa în ceruri „*toate le-a supus sub picioarele Lui, și, mai presus de toate, L-a dat pe El cap Bisericii*” (Efeseni 1, 20-22). Heruvicul ne descoperă slava și puterea Împărăției cerurilor care ni s-a deschis în Hristos nouă, membrilor Bisericii, unindu-ne cu puterile îngerești în slăvirea Treimii.

Heruvicul este o introducere la Liturghia credincioșilor pregătindu-ne pentru împărtășirea cu Hristos

În evlavia populară Heruvicul este perceput de regula ca referindu-se strict la Intrarea Mare înțelegând ca urmare prin primirea „*Împăratului tuturor*” întâmpinarea procesiunii Intrării Mari. Astfel uneori se ajunge la exagerări nemaifăcându-se diferența între darurile consacrate și cele neconsacrate. După cum observa Nicolae Cabasila, unii se închină darurilor purtate la Vohodul Mare socotindu-le drept Trup și Sânge al Lui Hristos. Probabil din același motiv unii credincioși doresc să fie atinși pe cap cu Sfântul Potir.

Dar Heruvicul nu se referă doar la Intrarea Mare. Analiza textului său scoate în evidență faptul că acesta este o introducere la întreaga acțiune liturgică ce urmează, de la anafora la împărtășire. Această interpretare a imnului heruvic este confirmată de patriarhul Eutihie al Constantinopolului care (în sec. VI) protestează împotriva celor care credeau că psalmul cântat atunci în timpul Intrării mari se referea strict la acea procesiune. Teodor de Andida interpretează în același sens: „*Imnul heruvic, care se cântă, îndeamnă pe toți să fie mai cu luare aminte de acum și până la sfârșitul Liturghiei, lăsând toată grija de aici, ca să primească pe Marele Împărat, prin împărtășire*”. Această interpretare a fost preluată în Comentariul lui Sofronie al Ierusalimului și interpolată în cel al Sfântului Gherman al Constantinopolului.

Termenul grecesc folosit pentru primirea lui Hristos este *ipodehomai*, care înseamnă *a primi în comuniune, a se împărtăși*, la forma de participiu viitor (*ipodexomenoi*). Acest termen este folosit în mod curent pentru împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului iar forma de participiu viitor ne arată că se referă la împărtășirea care va urma în cadrul Liturghiei.

Privind Heruvicul nu ca pe o parte izolată a Liturghiei ci în legătură cu ceea ce va urma, ca o pregătire pentru anafora și Împărtășire înțelegem că cântarea întreit sfântă pe care o aducem închipuindu-i tainic pe heruvimi este imnul îngeresc „*Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot...*” pe care îl vom cânta în timpul anaforalei. Iar îndemnul de a lepăda toată grija lumească este o anticipare a exclamației „*Sus să avem inimile!*” de dinainte de anaforă.

Așa dar Imnul heruvimic îi învață pe credincioși că ei, care vor cânta cântarea întreit sfântă a heruvimilor (*Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot ...* din timpul anaforalei) trebuie să lase toată grija cea lumească (*sus să avem inimile*) ca să-L primească pe Hristos prin împărtășire.

Aceiași învățătură este exprimată și de cele două heruvice speciale din Sâmbăta și Joia Mare: „*Să tacă tot trupul omenesc și să stea cu frică și cu cutremur și nimic pământesc întru sine să nu gândească* (cu alte cuvinte să lepădăm toată grija lumească, sus să avem inimile); *că Împăratul împăraților și Domnul domnilor merge să se junghie și să se dea spre mâncare credincioșilor* (împărtășirea). *Și merg înaintea Lui cetele îngeresti, cu toată căpetenia și puterea, heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi, fețele acoperindu-și și cântând cântarea: Aliluia, Aliluia, Aliluia.*”

Heruvicul din Joia Mare exprimă faptul că întreaga Liturghie a credincioșilor este o actualizare a Cinei celei de Taină. Astfel și acest heruvic este o pregătire pentru restul slujbei: *Cinei Tale celei de Taină, Fiul lui Dumnezeu, astăzi părtaș mă primește, că nu voi spune vrăjmașilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îți voi da ca Iuda, ci ca tâlharul mărturisindu-mă strig Ție: Pomenește-mă, Doamne, întru Împărăția Ta.*

În concluzie putem spune că Heruvicul este o pregătire pentru întreaga Liturghie a credincioșilor atrăgându-ne atenția asupra privilegiului înfricoșător de a participa la aceasta alături de puterile îngeresti și închipuind tainic pe heruvimi. Scopul acestei participări este primirea lui Hristos, Împăratul tuturor, prin împărtășire. Pentru a ne face vrednici de aceasta este nevoie să lepădăm toată grija cea lumească.